

2015. NOVEMBER 3. KEDD 08:14

KOMPROMISSZUMOK ÖSSZEESKÜVÉSE

Bonczidai Éva

Ősszel a Nemzeti Színház négy határon túli teátrum egy-egy előadását hívta vendégségbe, legutóbb múlt pénteken a Komáromi Jókai Színház Álszentek összeesküvése című produkcióját láthatta a budapesti közönség.

A sztálinizmus legkeményebb éveiben Bulgakov a Képmutatók cselszövése című drámájában – amely Molière címen vált ismertté – a színházról és annak a hatalomhoz fűződő kiszolgáltatottságról ír a Napkirály udvarában alkotó zseni élettörténete ürügyén. A hatalom és a művészet viszonya mindig aktuális, és ha egy kisebbségi színház tűzi műsorára a darabot, a néző óhatatlanul azzal az előítéllettel érkezik, hogy számukra ez biztosan húsba vágó kérdés, valami sokkal nagyobb téttel bíró probléma, mint hogy ki mikor milyen kitüntetést és vállon veregetést kap, hogy ez egyben a szólásszabadság forradalma, merész válaszreakció valamely sérelemre, ami a fővárosból nem látszik. Hiszen a határon túli előadások gyakran kiesnek a szakma látómezejéből, ha arra is vetődik egy-egy kritikus, mintha csak a vidéki rokont látogatná, buksit simogat és elismerését fejezi ki, hogy vannak, akik állhatatosan élnek és alkotnak a messzi végeken. Ezért is fontos a Nemzeti kezdeményezése, hogy meg akarja mutatni a környező országok magyar társulatainak színházi törekvéseit.

A Martin Huba rendezte Álszentek összeesküvése felszámolja azt az előítéletet, hogy a hatalom és a művész viszonyáról itt egy sajátos képet kapunk. Túl sok a kompromisszum, sok tisztázatlan döntés érhető tetten a parókás előadás és az aktualitás középútján. A többszintes díszlet színpada gyakran csak egy emelvény, a színház a színházban pusztán klisé, amely a darab cselekményéből fakad, a hatalom és a művész habitusa nem bír markáns kontúrokkal. Néha a nézőnek az az érzése támad, hogy a Napkirály (Rancsó Dezső) az egyetlen szerethető lény ebben a világban, egyedül ő ismeri az iróniát, egyedül ő lát át a szitán, egyedül az ő szándékai tiszták, vagy legalábbis pontosan körülhatárolhatók. Molière (Mokos Attila) kétségbeesett vénember, aki behabbarodik egy fiatal lányba, és tudtán

kívül vérfertőző házasságot köt. Hogy ő igazából egy öntörvényű zseni, hogy miként lehet remekműveket létrehozni egy „mindenki figyel és kihallgat mindenkit” világban, hogy a büszke géniusz milyen megalkuvásokra és megalázkodásra képes, hogy alkothasson – erről mind nem tudunk meg semmit. Pedig az irodalmi alapanyag és a színészi potenciál is adott ahhoz, hogy valamiféle határozott mozdulatokkal megrajzolt képet lássunk erről, és ne csak színpadon előadott cselekményt kapjunk. Madeleine Béjart (Bandor Éva) és Armande Béjart (Bárdos Judit) nővér-hűg vagy anya-lánya viszonya nem is létezik, a ketten közötti interakció semmiféle támpontot nem ad ahhoz, hogy megértsük, miért indokolt a zokogás vagy a megbocsátás. Hiányzik a rendezői koncepció letisztultsága, hogy érezhető legyen, ki miért és miért így viszi színre ezt a darabot. Kiknek szól és mit akar elmondani, mibe avat be, amikor művészetéről, színházról, hatalomról, elmúlásról vagy öröklétről beszél?
